

Kommunane i Vestland

Saksbehandlar, innvalstelefon

Håvard Rød, 5557 2143

Statsbudsjettet for 2026 - kommuneopplegget

Regjeringa har presentert framlegget til statsbudsjett for 2026. Statsforvaltaren vil her gi eit samandrag av kommuneopplegget.

Det er ein pårekna vekst frå 2025 til 2026 i frie inntekter for kommunane samla i Vestland på 4,0 prosent. Pårekna vekst for kommunane samla i landet er 4,1 prosent. 19 kommunar i Vestland ligg likt eller over landsgjennomsnittet, medan 24 kommunar ligg under.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane utan at fylkeskommunane er rekna med.

Vi tek i innleiinga med endringar i kommuneøkonomien for i år.

Det økonomiske opplegget for 2025

Dei pårekna skatteinntektene for i år er no om lag på det same nivået som i vedteke statsbudsjett for 2025. I statsbudsjettet var pårekna skattevekst frå innkomen skatt i 2024 til 2025 10 prosent. Skatteoverslaget er difor om lag uendra i år. Dette er skatt på formue og inntekt, medrekna naturressursskatt.

Kostnadsdeflatoren for kommunane var 4,1 prosent i statsbudsjettet for 2025, fordelt mellom pårekna lønsvekst 4,5 prosent og pårekna prisvekst for kjøp av varer og tenester 3,5 prosent. Det er rekna med noko lågare kostnadsvekst enn i statsbudsjettet. Kostnadsdeflatoren er redusert til 4,0 prosent. Det skuldast noko lågare pårekna lønsvekst (frå 4,5 prosent til 4,4 prosent).

I tillegg til lågare kostnadsvekst enn i statsbudsjettet, er det også rekna med noko lågare demografi-utgifter. På den andre sida er det rekna med høgare pensjonskostnader. Netto verknaden av dette i sum er relativt liten, slik at den samla inntektsramma er omtrent som i det vedteke statsbudsjettet for 2025.

Regjeringa sitt framlegg for budsjettåret 2026

Det er rekna med ein skatteauke for kommunane frå 2025 til 2026 med 6,3 prosent, til samla skatteoverslag kr 249,2 mrd. i 2026. Dette er skatt på formue og inntekt, medrekna naturressursskatt.

Det er i statsbudsjettet lagt opp til at det kommunale skatteøyret blir redusert frå 12,75 prosent i 2025 til 11,35 prosent i 2026. Bakgrunn for fastsetjing av skatteøyret er at skattedelen av kommunane sine samla inntekter framleis skal vere om lag 40 prosent også for 2026.

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane - kommunal deflator - er i framlegget 3,5 prosent. Deflatoren blir nytta til prisjustering av statlege rammetilskot og øyremerkte tilskot i statsbudsjettet. Kostnadsdeflatoren består av:

lønsvekst inkl. pensjon	4,0	prosent	(vekt 0,581)
prisvekst kjøp av varer og tenester	2,8	prosent	(vekt 0,419)
Samla prisvekst	3,5	prosent	

Frå og med 2026 inngår meirkostnader til pensjon i kostnadsdeflatoren.

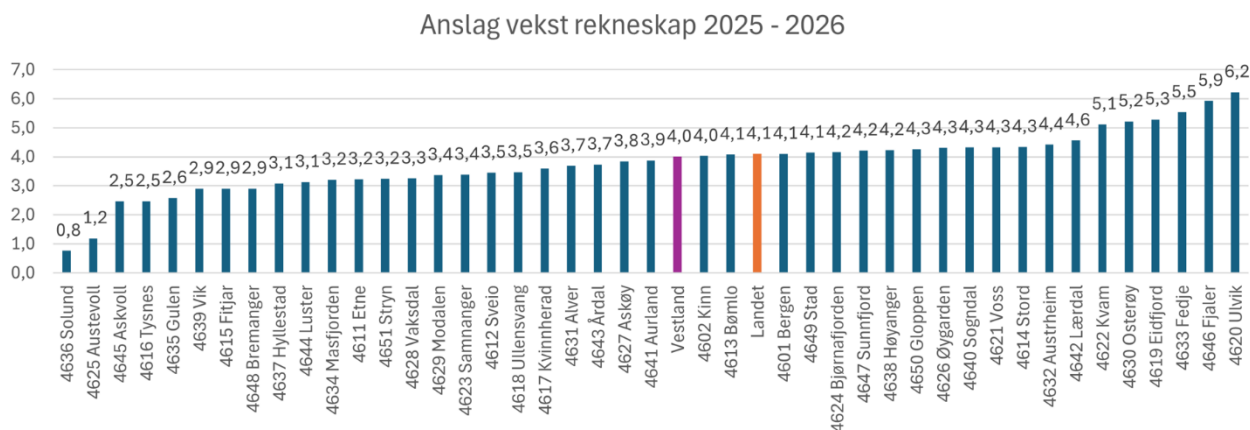
Samla vekst i frie inntekter

Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for kommunesektoren frå 2025 til 2026 på kr 4,2 mrd., av dette er kommunane sin del rekna til kr 3,2 mrd. Denne veksten er rekna frå inntektsnivået i år som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett.

Veksten i dei frie inntektene er realauke slik at priskompensasjonen frå 2025 til 2026 vil kome som eit tillegg.

Veksten i frie inntekter må dekke auka kostnader som følgje av befolkningsutviklinga. Pårekna meirkostnader demografi i 2026 er rekna til kr 2,9 mrd. for kommunesektoren, av dette kr 2,1 mrd. for kommunane. Dette er den delen av meirkostnadene som må bli dekte av veksten i dei frie inntektene.

For kommunane i Vestland fordeler veksten seg slik:

Auka handlingsrom utover meirkostnader til demografi, kan difor for 2026 reknast til kr 1,3 mrd. for heile kommunesektoren. Av dette kan kommunane sin del reknast til kr 1,1 mrd.

Veksten i frie inntekter frå 2025 til 2026 er rekna frå pårekna inntektsnivå i revidert nasjonalbudsjett. Stortinget vedtok i revidert nasjonalbudsjett å auke kommunesektoren sine frie inntekter med til saman kr 1,6 mrd., av dette kr 1,1 mrd. for kommunane. Det var difor eit tillegg i inntektene saman-

likna med framlegget til budsjett. Beløpa for inntektsvekst, som det er vist til over, er frå det inntektsnivået som er vedteke av Stortinget i revidert nasjonalbudsjett.

Kr 1,5 mrd. av veksten i dei frie inntektene frå 2024 til 2025 vart gitt med ei særskilt fordeling etter inntektsnivå (i 2023). Denne fordelinga blir vidareført som særskilt fordeling i 2026, oppdatert på grunnlag av nye inntektstal frå 2024 og tillagt priskompensasjon. Fordelinga blir gitt slik at kommunar med låge inntekter i 2024 får ein større del av inntektene per innbyggjar. Den samla ramma for 2026 er kr 1,55 mrd.

Særskilt tapskompensasjon, kr 151,5 mill., for kommunar som tapte på endringar i inntektssystemet i 2025, blir vidareført som særskilt fordeling i 2026 med same nominelle beløp. Ordninga omfattar kommunar som har inntekter frå skatt og naturressursar under 105 prosent av landsgjennomsnittet. Den vil bli vidareført på same årlege nivå til neste revisjon av inntektssystemet. Ramma er nominelt uendra frå 2025 til 2026, kr 151,5 mill.

Etter budsjettavtale om statsbudsjettet for 2025 mellom Sosialistisk Venstreparti og regjeringspartia vart dei frie inntektene til kommunane auka med kr 550 mill. for å styrke bemanninga i SFO. I kommuneopplegget for 2026 er dette vidareført. Det er ikkje gitt heilårsverknad for 2026 på bakgrunn av at det ikkje er ei oppgåveendring.

Frie inntekter – skatt og rammeoverføring – for kvar kommune

Vedlagt tabell syner rammeoverføring og pårekna frie inntekter for 2026. Pårekna skatt og inntektsutjamning i tabellen byggjer på kommunane sin faktiske skatteinngang i 2024. Dette grunnlaget er justert opp med pårekna skattevekst i prosent for 2025 og 2026. Det er uvisse til denne framskrivinga av skatteoverslag.

Endringar i inntektssystemet er innarbeidd i oversynet. Det er teke omsyn til auken i kompensasjons- og trekkgrad i inntektsutjamninga frå 62 prosent i 2025 til 64 prosent i 2026. I overslaga for frie inntekter i 2026 er det også teke omsyn til reduksjon i kommunal formuesskatt (nedtrapping med ytterlegare 1/4 i 2026).

Veksten i frie inntekter vil variere mellom kommunane. Årsaker er følgjande punkt som påverkar kommunane ulikt:

- omlegging av inntektssystemet frå 2024 til 2025 kan gi verknader også i 2026 som følgje av overgangsordninga INGAR
- endringar i folketalet og alderssamansetjing
- endring i andre kriteriedata
- endring i fordelinga av skjønstilskot
- endring i veksttilskot
- endring i distriktstilskot eller småkommunetillegg i inntektssystemet frå 2024 til 2025 kan gi verknader også i 2026 som følgje av overgangsordninga INGAR
- endringar i skattegrunnlaget

Priskompensasjon frå 2025 til 2026 er innarbeidd i oversynet over dei frie inntektene i vedlagt tabell.

Vekst i dei frie inntektene frå 2025 til 2026 i vedlegget er frå det inntektsnivået som vi no reknar med for heile 2025. Det er rekna med ein nominell vekst i kommunane i landet sine samla frie inntekter frå 2025 til 2026 på 4,1 prosent. Den pårekna veksten for kommunane samla i Vestland er 4,0 prosent. Nominell vekst i frie inntekter må sjåast i samanheng med at pårekna prisvekst for kommunesektoren er 3,5 prosent for 2026.

Auka rammeoverføring blir gitt for nye oppgåver og omfattar også heilårsverknader i denne sammenheng. Utrekna prosentvekst i dei frie inntektene blir korrigererte for dette i vedlagt tabell, slik at det ikkje inngår i prosentveksten. I utrekning av prosentvekst blir det også korrigert for innlemming av øyremerkte tilskot i rammetilskotet.

Særskilte saker

Tilskot per grunnskule

Frå 2022 er det gitt eit tilskot per kommunal grunnskule. Tilskotet er gitt med ei særskilt fordeling i rammetilskotet, basert på talet for grunnskular og finansiert med eit likt beløp per innbyggjar innafor innbyggjartilskotet til kommunane.

Tilskotet er vidareført i framlegget for 2026, om lag kr 1,4 mrd. samla for kommunane i landet. Tilskotet inngår i beløpa for sum rammetilskot i vedlagt tabell. Tilskotssats blir prisjustert (3,5 prosent) til kr 583 234,- per grunnskule i 2026.

Helsestasjon og skulehelseteneste

Den delen av rammetilskotet som er grunnlagt med satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta blir vidareført frå 2025 til 2026, med priskompensasjonen. Samla ramme for landet er kr 1152,8 mill. i 2026. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0–19 år, med eit minstenivå på kr 100 000,- per kommune.

Ressurskrevjande tenester - toppfinansieringsordning

Ordninga med øyremerkte tilskot for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskot til kommunane i 2026 blir på grunnlag av direkte lønsutgifter i 2025 til tenestene:

Inntekter frå einskiltmottakarar skal trekkjast frå ved berekning av netto lønsutgifter. Det gjeld eigenbetalingar, øyremerkte tilskot og korrigert verdi av «PU-kriteriet» i inntektssystemet. Verdien av PU-kriteriet i inntektssystemet for 2025 er nærare kr 409 000,-. Halvparten av endringar av verdien til PU-kriteriet frå 2024 til 2025 er tilbakeført i rammetilskotet (tabell C). Den korrigererte verdien av PU-kriteriet som skal trekkjast frå ved utmåling av netto lønsutgifter er berekna til kr 613 000,- (50 prosent høgare enn den berekna verdien på kr 409 000,-).

Verdien av PU-kriteriet er redusert frå 2024 til 2025. Trekket i berekningsgrunnlaget for 2025 blir difor mindre, slik at berekningsgrunnlaget isolert blir høgare. For å nøytralisere denne verknaden, blir innslagspunktet auka med kr 155 000,- per tenestemottakar som grunnlag for utbetalt tilskot i 2026.

Innslagspunktet for utbetalt kompensasjon i 2026, på grunnlag av netto utgifter i 2025, blir auka frå kr 1 692 000,- til kr 1 921 000,- per tenestemottakar. I dette inngår pårekna lønsvekst i 2025 med 4,4 prosent ($1\,692\,000,- \cdot 1,044 + 155\,000,- = 1\,921\,000,-$).

Kompensasjonen som blir utbetalt frå staten til kommunane i 2026, skal kommunane inntektsføre i sine rekneskap for 2025. Kommunane skal inntektsføre den pårekna kompensasjonen i rekneskapen for det same året som utgiftene har vore.

Berekningsmodell er endra frå og med 2025. Eigendelane er framleis 20 prosent over innslagspunktet på landsbasis for utbetalt kompensasjon, men vil i den nye modellen variere mellom kommunane.

I den nye berekningsmodellen er det to eigendelar:

1. Det blir først berekna ein eigendel over innslagspunktet som er lik per innbyggjar for alle kommunane i landet. Eigendel per innbyggjar blir multiplisert med innbyggjartalet i kommunen for å finne summen for den første eigendelen i kommunen.
2. Den andre eigendelen vil vere 10 prosent av netto utgiftene over innslagspunktet etter at den første eigendelen er trekt frå.

Ressurskrevjande tenester - tilleggskompensasjon

Ordninga med tilleggskompensasjon for mindre kommunar med høge utgifter til ressurskrevjande tenester, målt per innbyggjar, blir vidareført i 2026. Kompensasjonen kjem i tillegg til det ordinære toppfinansieringstilskotet for ressurskrevjande tenester. Ordninga omfattar kommunar som:

- har mindre enn 3200 innbyggjarar
- har høge utgifter til ressurskrevjande tenester målt per innbyggjar
- har gjennomsnittlege skatteinntekter dei siste tre åra som er lågare enn 120 prosent av landsgjennomsnittet (berre ordinær skatt blir rekna med - ikkje eigedomsskatt m.m.)
- teljetidspunktet for ordninga i 2026 er innbyggjartal per 1. juli 2025
- kompensasjon med 80 prosent av netto utgiftene over ein terskelverdi per innbyggjar

Det er framlegg om å auke ramma for tilleggskompensasjon frå kr 92,2 mill. i 2025 til kr 95,9 mill. i 2026, medrekna priskompensasjon.

Heildøgns omsorgsplassar - investeringstilskot

Regjeringa gjer framlegg om ei tilsegnsramme i 2026 på kr 3365 mill. i investeringstilskot. Ramma for tilsegn i 2025 er kr 3250 mill. Tilsegnsramma for 2026 skal leggje til rette for om lag 1500 heildøgns omsorgsplassar.

Kompensasjon for endringar i regelverket for eigedomsskatt

Kommunane er delvis kompenserte for reduserte eigedomsskatteinntekter (utover eigendel per innbyggjar) som følge av bortfall eigedomsskatt på produksjonsutstyr og installasjonar.

Kompensasjon er gitt som særskilt fordeling i inntektssystemet. Omlegginga er gjennomført gradvis over sju år frå og med 2019, slik at endringa får full verknad i 2025. Kompensasjon er difor trappa gradvis opp i overgangsperioden for dei aktuelle kommunane, til samla kr 300 mill. i 2025 i landet.

Kompensasjon er i Vestland gitt til kommunane: Alver, Øygarden, Austrheim, Gulen, Høyanger og Årdal. Beløpa er vist i vedlegg.

Ordninga blir vidareført i 2026.

Inntektssystemet i 2026

Inntektssystemet vil i 2026 bli vidareført slik ordningane vart vedteke for 2025, men oppdatert med nytt talgrunnlag. I 2026 blir det ytterlegare auke av kompensasjons- og trekkgraden i inntektsutjamninga og ytterlegare nedtrapping av kommunal formuesskatt (1/4 i 2026 i tillegg til 1/4 i 2025). Mindre kommunal formuesskatt blir erstatta av inntektsskatt for kommunane samla, men vil gi fordelingsverknader mellom kommunane.

Inntektsutjamning

Den symmetriske inntektsutjamninga i prosent (kompensasjon/trekk) blir auka gradvis i åra 2025 og 2026. Inntektsutjamninga blir auka frå 62 prosent i 2025 til 64 prosent frå og med 2026. Tilleggs-kompensasjonen - for kommunar med lågt skattenivå - blir vidareført med 35 prosent av det skattenivået i kommunen er under 90 prosent av landsgjennomsnittet.

Utgiftsutjamning

Gjennom utgiftsutjamninga i inntektssystemet skal kommunane få full kompensasjon for skilnader i kostnader som dei ikkje sjølve kan påverka. Grunnlaget for omfordelinga i utgiftsutjamninga er utgiftsbehovet per innbyggjar for landsgjennomsnittet og for den einskilde kommune.

Utgiftsutjamninga og kostnadsnøklane blir oppdaterte på grunnlag av faglege analysar og den faktiske utviklinga i kommunane sine utgifter.

Grunnlaget for berekning av utgiftsutjamninga for 2026 blir rekneskapstal for 2024, framskrive til 2026 med å legge til pårekna prosentvekst i frie inntekter.

Frå og med 2025 er det på nytt innført eit like stort basistilskot per kommune (ikkje lenger gradering etter reiseavstand), som for 2025 utløyste kr 24,3 mill. per kommune.

Overgangsordninga INGAR

Overgangsordninga INGAR gir kompensasjon for ei utvikling i rammetilskotet med meir negativt avvik enn eit fastsett beløp per innbyggjar (grenseverdien) frå landsgjennomsnittet, frå eitt år til det neste. Grenseverdien for kompensasjon er no kr 400,- per innbyggjar. Det vil difor vere den delen av utviklinga i rammetilskot frå det eine året til det neste året som er meir enn kr 400,- per innbyggjar svakare enn landsgjennomsnittet, som blir kompensert gjennom ordninga.

INGAR tek ikkje omsyn til endring i skatt, inntektsutjamning, veksttilskot og skjønstilskot. Endringar i tilskot i særskilt fordeling blir i hovudsak heller ikkje teken omsyn til i overgangsordninga INGAR. INGAR tek omsyn til andre endringar i inntektssystemet, t.d. endringar i kriteriegrunnlaget (talet på eldre og talet på menneske med psykisk utviklingshemming m.m.), endring i småkommunetillegg og distriktstilskot.

Teljetidspunkt

For 2026 er folketal per 1. juli 2025 grunnlaget for innbyggjartilskotet (medrekna overgangsordninga INGAR) og for utgiftsutjamninga, også fordelinga på aldersgrupper. Andre kriteriedata i utgiftsutjamninga for 2026 er per 1. januar 2025. For folketal i inntektsutjamninga 2026 er det teljedata 1. januar i sjølve budsjettåret 2026.

Veksttilskot

Veksttilskotet blir gitt til kommunar som har hatt ein gjennomsnittleg årleg befolkningsvekst dei siste tre åra høgare enn ei vekstgrense i prosent. For 2026 er vekstgrensa 1,4 prosent. Kommunane Bjørnafjorden og Ulvik er dei kommunane i Vestland som får veksttilskot i 2026.

Veksttilskotet blir gitt med eit fastsett beløp per innbyggjar utover vekstgrensa. Denne tilskotssatsen er i 2026 kr 24 182,-. Satsen er prisjustert frå 2025 til 2026.

Regionalpolitiske tilskot

Inntektsgrunnlaget som blir rekna med i høve til inntektsgrense for tilskot er utvida frå og med 2025. Inntektene er utvida frå personskatt og naturressursskatt til også eigedomsskatt på kraft- og petroleumsanlegg, netto konsesjonskraftinntekter, havbruksinntekter og produksjonsavgift på vindkraft. Det blir rekna eit gjennomsnitt for inntektene dei siste fire åra. Inntektsgrensa for å kunne få distriktstilskot er no 140 prosent av landsgjennomsnittet.

Distriktstilskot for kommunar med 3200 og fleire innbyggjarar blir gitt med ein sats per kommune og ein sats per innbyggjar. Jo høgare distriktsindeksen er, jo lågare blir tilskotet. Kommunar med distriktsindeks over 58 får ikkje distriktstilskot.

Berekningsgrunnlaget for å få småkommunetillegget er det same som for det ordinære distriktsstilskotet, men omfattar kommunar under 3200 innbyggjarar. Høgare distriktsindeks gir mindre tilskot. Kommunar med indeks i det lågaste intervallet (indeks 0 - 45) får fullt tilskot. Kommunar som har indeks over 58, får halvdelen av fullt tilskot.

Inndelingstilskot

Samanslåingskommunar får eit årleg inndelingstilskot. Tilskotet er gitt årleg frå og med år 2020 for ein periode på femten år og blir deretter trappa ned over fem år. Inndelingstilskotet blir tillagt pris-kompensasjon kvart år. Tilskotet erstattar bortfall av basistilskot og eventuelt bortfall av småkommunetilskot/reduksjon distriktstilskot som følge av samanslåinga.

Beløp er vist i vedlegget for samanslåingskommunane.

Skjønstilskot

Basisramma for skjønstilskot til kommunane i landet blir auka frå kr 800 mill. i 2025 til kr 830 mill. i 2026. Vestland si ramme er likevel redusert i denne perioden. Ramma for fylket er redusert frå kr 139,1 mill. i 2025 til kr 123,4 mill. i 2026, det vil seie ein reduksjon på kr 15,7 mill. Basisramma er om fordelt for 2026 mellom embeta, på grunnlag av talet på kommunar og innbyggjarar. Reduksjonen i ramma for fylket, gjer at ein stor del av kommunane i Vestland får redusert skjønstilskot frå 2025 til 2026.

Ein del av skjønssramma for 2026 vil først bli fordelt mellom kommunar i løpet av sjølv budsjettåret. Vi har delt skjønsmidlane mellom ordinært skjøn no i statsbudsjettet (kr 97,9 mill.), fornyings- og innovasjonsprosjekt (kr 13,0 mill.) og til fordeling elles i budsjettåret (kr 12,5 mill.) som følge av t.d. uventa hendingar.

Fordelinga av ordinært skjønstilskot for 2026 er vist i eigen kolonne i vedlagt tabell. Vi viser til nettsida vår der det blir lagt ut meir informasjon om fordelinga av skjønstilskot mellom kommunane.

Med helsing

Gunnar O. Hæreid
assisterande statsforvaltar

Synnøve Stalheim
direktør

Dersom det er spørsmål til innhaldet i brevet, kan kommunane ta kontakt med Håvard Rød (55572143), Marit Lunde (57643005), Edvard Høgestøl (55572045) eller Ingunn Broch Hauge (57643020) hjå Statsforvaltaren.

Vi ber om å få spørsmål om inntektssystemet på e-post.

Vedlegg